

KUNINGASBOAT

Teksti: Sari Mäyränpää Kuvat: Kari Koivisto

Kuningasboa eli *Boa constrictor* kuuluu matelijoiden eläinryhmään. Terveinä kuningasboat elävät yleensä noin 20-vuotiaiksi, mutta ennätys lienee 40 ikävuotta.

Koiraat ovat naaraita pienempiä ja yleensä pituus vaihtelee 2,5 metristä neljään metriin. Kookkaimmat boat voivat painaa jopa yli 20 kg. Kuningasboan levinneisyysalue on melko laaja; se kattaa lähes kaikki Väli-Amerikan maat. Yleisin väritys on ruskean eri sävyt.

Luovutusikä ja sukukypsyys

Kuten muillakaan matelijoilla, ei kuningasboilla ole varsinaista luovutusikää. Poikaset tulevat toimeen ilman vanhempiaan heti synnyttyään. Ei silti kannata hankkia poikasta, joka ei vielä ole luonut nahkaansa tai syönyt itse. Nyrkisääntönä voisi pitää kahta viikkoa eli sitä nuorempaa yksilöä ei kannata hankkia. Jos sinulla on muita matelijoita, eristä uutta tulokasta tautiriskin takia vähintään kuukausi.

Naaraan tiineysaika kestää noin kuu-

si kuukautta ja kuningasboa voi saada jopa monta kymmentä poikasta kerralla. Boa voi paritella koska vain, mutta yleensä se tapahtuu tammi-helmikuussa. Kuningasboa on vivipaarinen eli eläviä poikasia synnyttävä.

Naaras kasvaa koirasta suuremmaksi, mutta muuten sukupuolia on vaikea erottaa toisistaan ilman sondausta. Soundauksen saa tehdä vain osaava herppiharrastaja tai käärmeisiin erikoistunut eläinlääkäri. Koirailta on naaraita suuremmiksi kehittyneet takajalkojen jäänteet.

Sisäsiisteys

Kuningasboaa ei varsinaisesti voi sanoa sisäsiistiksi, mutta yleensä se ulostaa melko pian ruokailun jälkeen. Käärmeillä on yhteissuoli eli kloaakki. Ulosteen mukana tulee siis myös virtsa.

Terraario

Lämmitys ja kosteus ovat tärkeitä tekijöitä boan terraariossa. Siksi kannattaa hankkia sekä lämpö- että kosteusmittari. Sopiva kosteus on noin **50–60 %**. Lämpömattoja ei suositella terraarion sisäpuolelle vaan se on parempi asentaa terran ulkopuolelle. Lämpölamppu pitää asentaa niin, ettei käärme pääse polttamaan itseään. Lampun voi sijoittaa esimerkiksi häkin sisään. Ilmanvaihtoaukot kannattaa tehdä terran vastakkaisiin päihin, toisen lähelle lattiaa ja toisen lähelle kattoa. Sopiva lämpötila terraarion viileimmissä kohdissa on 26–29 astetta ja lämpöisimmässä kohdassa 35–40 astetta. Yöaikaan lämpötila saa laskea 25 asteeseen. **Uvb-valolamppu** on myös tarpeen. Sen käytössä mukailaan luonnon olosuhteita eli valoa pitää olla noin 10–12

tuntia vuorokaudessa.

Jokaisen kuningasboan terraariosta tulee löytyä tasoja ja tukevia oksia kiipeilyä varten, keraaminen vesikippo ja piilopaikkoja. Käärmeet juovat harvoin, mutta useimmat yksilöt tykkäävät kylpeä. Vesiastia puhdistetaan ja vesi vaihdetaan joka päivä. Kuivikkeeksi sopii haapahake tai sanomalehtipaperi. Ole varovainen lämpömattojen yms. kanssa, sillä ne voivat väärin asennettuina aiheuttaa käärmeelle palovammoja.

Aikuisen kuningasboan terraarion pitäisi olla **huoneenkorkuinen**. Lattiapinta-alaa siinä tulisi olla vähintään **käärmeen pituuden verran**.

Hoito ja käsittely

Suomut ovat sarveisainesta. Suomut eivät kasva käärmeiden mukana vaan nahka täytyy luoda aina entisen käydessä pieneksi. Boilla ei ole liikkuvia silmäluomia, joten ne luovat myös silmien päällä olevan nahan, mistä tuleekin nimitys "silmit harmaina". Jos nahanluonti ei onnistu, vika on yleensä terraarion liian vähäisessä kosteudessa. Ensimmäinen nahanluonti tapahtuu 7–10 päivän iässä.

Vältä boan käsittelyä ainakin kaksi päivää ruokinnasta. Älä roikota käärmettä vaan tue sen vartaloa hyvin. Kuningasboat ovat suhteellisen rauhallisia

ja tottuvat hyvin käsittelyyn. Ainakin alkuvaiheessa iso kuningasboaa ei turvallisuussyistä kannata käsitellä yksin.

Jos käärmettä pitää esimerkiksi lääkittää, hyvän otteen saa kahdella kädellä. Ota toisella kädellä kiinni pään takaosasta ja kannatele toisella kädellä käärmeen ruumista. Pelästyessään boa saattaa pitää ääntä ja aukoa suutaan.

Kaikki matelijat saattavat kantaa salmonellabakteereita, vaikka eivät itse mitenkään oireile. Tämän vuoksi aina boan käsittelyn ja terraarion siivoamisen jälkeen on suositeltavaa pestä kädet huolellisesti. Kuningasboaa ei ole syytä päästää muiden lemmikkien lähetyville.

Ruokinta

Nuoret kuningasboat syövät hiiriä ja kookkaammat yksilöt rottia. Kookkaat aikuiset yksilöt syövät kaneja tai kanoja. Jotkut boat syövät myös hamstereita, gerbiilejä, marsuja tai ankoja. Marsuja ei saa antaa kovin usein, sillä ne ovat liian rasvapitoista ruokaa.

Aikuiset yksilöt eivät yleensä syö tavalla. Aikuisen boan ruokintaväli on 2–5 viikkoa. Ruuan sopiva koko on noin 10–15% käärmeen painosta. Boa nielee ruokansa kokonaisuudessaan. Äskettäin syöneet boat ovat erittäin alttiita lämpötilan vaihteluille.

Muista eettisyys eläimiä kohtaan

myös käärmeen ruokinnassa. Älä milloinkaan tarjoa elävää ravintoa boalle. Osta pakasteruokaa vain sellaisilta kasvattajilta, joiden tiedät pitävän eläimistään parempaa huolta kuin mitä laki velvoittaa.

Pakastettu ruoka pitää ennen tarjoamista sulattaa kunnolla ja lämmittää vielä joko vesiastiassa tai esimerkiksi lämpömaton päällä. Ruokinnassa kannattaa käyttää pihtejä. Boat ovat hämäräaktiivisia, joten on parempi ruokkia niitä silloin.

Yleisimmät sairaudet ja niiden hoito

Terveellä boalla on ehjä nahka sekä siistit silmät, sieraimet, suu ja kloaakin ympäristö. Terveen boan hengitys ei pihi. Jos boa tarvitsee eläinlääkärin hoitoa, kuljetus tapahtuu parhaiten isossa kylmälaukussa, jonne on laitettu kuumavesipullo pyyhkeen sisään lämpöä tuottamaan.

Loiset

Käärmeet madotetaan sisäloisia vastaan fenbendatsolilla (esim. Axilur). Annostus on 50–100 mg/kg ja lääke annetaan kahdesti, toinen annos kahden viikon päästä ensimmäisestä. Muista myös puhdistaa terraario samalla. Ulkoloisista yleisiä ovat erilaiset punkit. Käärmepunkkitartunta vaatii aina reseptilääkettä eli ulkoisen valeluluok-

sen. Punkkeja ei välttämättä näe paljaalla silmällä.

Syömättömyys

Paastoaminen voi johtua monesta asiasta, mutta ensiksi kannattaa tarkistaa terraarion lämpötila ja sopiva kosteus. Nahkaa luova tai tiineenä oleva käärme ei yleensä syö ja talvella monet boat paastoavat. Kookas yksilö voi paastota jopa yli puoli vuotta. Myös paikankvaihdoiset ja käsittely vaikuttavat ruokahaluun. Kokeile erilaisia ruokia ja ruokintatapoja. Ujo boa voi uskaltaa paremmin syödä, kun saalis jätetään terraarioon yöksi ja lasi peitetään tummal-

la peitolla. Jos et ole ikinä madottanut käärmettä, syy voi olla sisäloisissa. Jos nämä keinot eivät auta, on syytä varata aika eläinlääkäriin.

Nahanluontivaikkeudet

Jos nahka irtoaa pieninä paloina eivätkä kaikki palaset lähde irti ollenkaan, kannattaa heti nostaa terraarion kosteutta. Boaa voi yrittää kylvetää lämpimässä vedessä ja sen jälkeen hieroa varovasti riekaleita irti vaikkapa veteen kostutetun pyyhkeen avulla. Jos tämä ei auta, vie boa eläinlääkäriin.

Hengitystietulehdukset ovat yleisiä vaivoja ja johtuvat yleensä puutteellisesta hoidosta. Oireita ovat suun ja sierainten vuoto, väsymys, ruokahaluttomuus ja lopulta äänekäs hengitys. Käärme ei pysty yskimään, joten sen on vaikea saada limaa pois hengitysteistä. Hengitystietulehdukseen saattaa myös liittyä samanaikainen suutulehdus. Kotihoitona on terraarion lämpötilan nostaminen sekä höyryhengitys. Panosta entistä parempaan hygieniaan. Eristä sairas yksilö muista ja vie boa nopeasti eläinlääkäriin.

Suutulehdus muistuttaa oireistoltaan hengitystietulehduksesta, mutta lisäksi se aiheuttaa ienturvotusta, suun limakalvon verenvuotoa ja pahanhajuista eri-

tettä. Jos suutulehdus ehtii muhia, se voi levitä jopa keuhkoihin tai aiheuttaa luumätää. Alkuvaiheessa kotihoitona on suun puhdistaminen kahdesti päivässä laimennettuun jodiliuokseen kastetulla pumpulipuikolla. Boan suun saa auki kampeamalla se vaikkapa jollakin kanta-asiakaskortilla tai pumpulipuikon varrella, kun sitä pyörittelee suun edessä. Ota nopeasti yhteys eläinlääkäriin, ennen kuin oireet pahenevat.

Puremahaavat ja muut traumat

Jos kuningasboa elää lajitoverin kanssa, käärmeille voi tulla puremahaavoja. Haavoja puhdistetaan, mutta ei yleensä ommella. Joskus antibioottihoito on tarpeen. Jos terraarion sisustus ja siihen käytetyt materiaalit ovat kunnossa, ei pitäisi tulla esimerkiksi palovammoja eikä viiltohaavoja. Koska boat kiipeilevät, ne saattavat joskus mätkähdellä alas. Murtumat ovat harvinaisia, mutta joskus kipulääkitys on tarpeen. Jos käärme ei pysty ulostamaan tai liikkumaan, boa pitää välittömästi viedä eläinlääkäriin.

IBD-virusta (Inclusion Body Disease) esiintyy paljon boilla ja se tarttuu myös pytoneihin. Oireet ovat hermostollisia ja joskus jopa halvaantumista esiintyy. Sairauteen ei ole hoitoa.

Lähteet ja hyödyllistä käärmetietoutta:

- Barker, Dave & Tracy (2006). http://vpi.com/publications/boa_constrictor
- Hallikainen, Tiina (2004). <http://matelijat.info/kuningasboa> (lainattu 22.12.2014)
- Herpetomania-lehdet (vol. 13, No. 6, 2004, Vol. 14, No. 5, 2005, Vol. 15, No. 3, 2006, Vol. 18, No. 3-4 2009)
- Lassila, Pilvi (2001). Eksoottisten lemmikkieläinten terveyden- ja sairaudenhoito. Ohjeita omistajille. 3. painos. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/ela/sarjat/oppimateriaalia/2/eksootti.pdf>

Muutamia käärmeitä hoitavia eläinlääkäreitä:

- Ana Navarro Santana
- Saila Kariola
- Johanna Raulio

SUOMEN ELÄINSUOJELUYHDISTYSTEN LIITTO RY

Pirkanmaan eläinsuojeluyhdistys